

Tentamen medicum de mechanismo partus perfecti ... / [Jens Bang].

Contributors

Bang, Jens, 1737-1808.
Saxtorph, Matthias, 1740-1800.
Københavns universitet.

Publication/Creation

Havniae : Typis Nicolai Möller, [1774]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bf2gz868>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

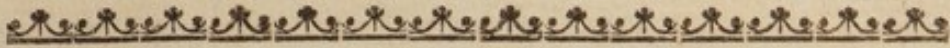
You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

61282/P

BW7

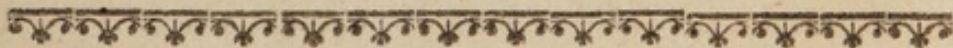
TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

QUÆDAM DE

Febris Intermittentibus

COMPLECTENS.

TENTAMEN MEDICUM,
INAUGURALE,
QUÆDAM DE
Febris Intermittentibus
COMPLECTENS.

QUOD,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;
NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,
PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;
Eruditorum examini subjicit

JACOBUS COLLIER,
BRITANNUS.

Ad diem 13. Septembris, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIV.

TENTAMEN MEDICUM

RADULPHO DONDAS

GUARDAMORE

Sub

Febribus Intermitentibus

Ordinibus Belgii Medicorum prescriptis

COMPLETUM

Uti e Ducibus

600

ANNUUS 1800

ANNO DOMINI 1800

D. G. Regis, Pedum, quoniam Doctor Regis

ANNO 1800

Opus in de collata

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

ANNO 1800

Viro illustri

RADULPHO DUNDAS,

Sub

Ordinibus Belgii Foederati praepotentibus,

Uni e Ducibus

Et

Legionis Peditum quondam Scoticae Legato ;

Ob multa in se collata beneficia,

Et amicitiam vere paternam,

Has studiorum primitias,

Grati animi

Et

Summae observantiae

Testimonium,

Offert

JACOBUS COLLIER.

Dr. De Butts with respectful
compliments from his most
Obedient Servant
The Author

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

QUÆDAM DE

Febris Intermittentibus

COMPLECTENS.

N EQUAQUAM mihi hic in animo est
in longam de febribus intermittenti-
bus rationem inire, neque in quos, qui de
natura earum causisque differuerunt, erro-
res inciderint, in eos nunc temporis animad-
vertere ; quippe quod adeo Cullenus opus
absolvit, ut vanis istis theoriis nulla nunc sit
fides : Quinetiam multis ingeniosis, quae

A

ex

ex Alma hac academia prodierunt, dissertationibus materiam haecce res praebuit, nobis igitur omnino praetereunda.

Brevi hoc conamine eam primum febrium intermittentium causae proximae explicationem afferre conabor, quae et faciei morbi peculiari, signisque sese invicem excipientibus, maxime convenire videatur.

2do, De causis remotis quaedam dicenda.

3tio, Inquirendum, quantum febres intermittentes species exhibeant diversas, quibusque tandem ex causis istiusmodi diversitates proveniant.

4to, De febribus denique intermittentibus in genere curandis, pauca adjicienda.

In summos medicinae honores via certe minus trita ingredi licebat; neque hanc tot ante me pedibus calcatam fuisset ingressurus, nisi et in naturam febrium intermittentium curamque magis animum, quam in aliam quamvis medicinae partem, intendissem; ex eo quod mihi chirurgi munus obeunti in cohorte Scotica, cui Praefectus

egregius

egregius Houston, sub ordinibus Hollandiae praepotentibus merente, et inspiciendae essent saepe et curandae.

Ante vero quam de febrium intermittentium causis dicere incipiam, quae in earum paroxysmo usu veniant symptomata notare oportet, utpote qui ex facie peculiari, signisque semet invicem excipientibus, causam proximam demonstraturus sum. Haec autem ex Primis illustrissimi Culleni Lineis desumenda descriptio. Neque enim vel magis ea lucidam vel elegantiores quis instituat.

HISTORIA MORBI.

Primo, aeger languore debilitatisve sensu, afficitur, dein inertia quaedam motusque difficultas supervenit, quae oscitatio denique pandiculatioque subsequuntur. Facies simul partesque extimae pallefcunt, oris
linea-

lineamenta contrahuntur, partis cujusque externae moles extenuatur, totiusque corporis cutis frigore quasi constricta conspicitur.

Symptomatibus hisce supervenientibus, extremorum frigus quoddam, aegrum quamquam ipsum effugiat, alteri tamen percipiendum est. Tandem vero et ab aegro ipso sentitur, in dorso primum, ut plerumque fit, unde per corpus totum propagatur; quo tempore cutis aegri ab alio calida deprehenditur. Auctus frigoris sensus, membrorum omnium tremorem, succussusque trunci corporis frequentes simul rigoresque inducit. Frigoris hunc sensum ejusque effectus gradatim comminutos, calores alternantes excipiunt. Tandem frigus penitus evanescit, calorque major solito exoritur, quocum color redit cuti, et rubedo praeter naturam quandam, in vultu praesertim, apparet. Inter haec cutis laxatur, et glabrescit, attamen aliquamdiu sicca manet. Pristinam molem corpus, imprimisque facies, recipiunt,

recipiunt, quin et turgidiora fiunt. Calor, rubedo, tumorque, certum ad terminum crescunt; quo quum pervenerint, in facie apparet humiditas, in sudorem quae gradatim convertitur, quaeque per totum usque corpus diffunditur. Dum hoc fit, calor decrescit, fudor post aliquod tempus gradatim cessat, ad solitam temperiem corpus redit, functionesque pleraeque ad statum demum pristinum restituuntur*.

CAUSA PROXIMA.

Sedantia quaedam, quae, systemati nervoso adhibita, vim cerebri imminuunt, quaeque exinde omnes penitus functiones, praesertim vasorum extremorum actionem, causae febrium intermittentium remotae existunt. Ea autem oeconomiae animalis est indoles, ut ipsa haec debilitas systemati sanguiferi stimulus indirectus evadat; unde, stadio gelido, spasmoque comite, intercedente, magis et cordis agendi

* Vide Cullen's First Lines, sect. x.

agendi vires arteriarumque magnarum augmentur, eo usque nempe duraturae, donec et vim cerebro suam, vasisque extremis, restituerunt, agendi vires renovarint, spasmusque delerint; quo demum extincto, sudor, aliaque excretoriorum relaxationis signa oriuntur*.

Hanc nempe febris rationem Cullenus instituit: Quae in morbo signa praeveniant eam confirmare, ex iis, quae dicturus sum, satis patebit.

Ex signis jam recensitis, in istam certe sententiam eundum, ut quum gelidum febris stadium adeo constanter stadium ejus calidum excipiat, hoc ex illo oriri constituamus; sique stadii gelidi causam explicare possimus, calidi quoque causam, pariter ac alia omnia, in morbi paroxysmo obvenientia, patere.

Quum systematis actiones ex fibrarum muscularium actione omnino fere pendent, harum deinde actionem ex vi cerebri, ad eas usque semper propagata, quam et vim nervosam dicimus, pendere putatur. No-

bis

* Cullen's First Lines, sect. xlvi.

bis videtur lassitudinem debilitatemque, initium ei quae praebent, hebetudinemque, stadium quae febrium gelidum comitatur, vim nervosam aliquantum comminui, monstrare; quum et reliqua simul symptomata denotent, debilitatem hancce, quod cor praecipue spectat magnasque arterias, locum habere. Neque enim quis dubitare potest, quin partium extimarum pallor frigusque, quum totum simul corpus contrahatur, in extrema vasa sanguinem, neque eadem ac ante vi, neque copia, propelli satis demonstrent. Animalium quoque motuum languor, inertia, debilitasque, frigorisque sensus, quum calor revera adsit, vim cerebri admodum frangi, cuncta confirmant, eamque comminutam gelidi febris stadii principium constituere; signorumque exinde omnium, in febris intermittens paroxysmo obvenientium, fundamenta jaci.

Quo quidem pacto fiat, ut debilitatis status, in corde arteriisque, diversum quendam statum, aucta nempe vi et actione, efficere, explicatu difficile. Ad systematis

vero

vero legem quandam generalem referendum est, secundum quam machina animalis adeo efformata est, ut, quum a statu naturali recedat, nisus quidam necessarius existat, quo corpus ad statum suum pristinum tendit, quemque dicimus vim naturae medicatricem.

Omni de hujusce vis natura quaestione omissa, in febre eam revera locum habere, ex iis, quae, de stadiis calidis gelidisque semet invicem excipientibus, dicturus sum, satis constare videtur.

Cordis debilitas et arteriarum, initio quae stadii gelidi adest, palloris, ut diximus, collapsus, immo constrictionis, in superficie, rationem sat justam reddit. Quum solidum animale sit elasticum, atque quendam natura sua tensionis gradum undequaque subeat, quumque gradus hicce, in vasis extimis, ex sanguinis, ope cordis et arteriarum, in ea profluvio, quadam ex parte, pendeat, facile hinc constat, vis si haec tendens remittatur, vasa aliquantum contrahenda esse, idque ex mera elasticitate.

Quin

Quinetiam multa sunt, quae nobis fidem faciunt, vasa extrema contractilitate musculari esse praedita, quae, si non majorem, at diuturniorem quandam, in vasis extimis, contractionem efficit. Etenim, si ex mera tantum elasticitate vasa haec contracta essent, satis constat, simulatque cordi arteriisque actio sua restituatur, ad pristinam quoque dilatationem, mensuramque denuo haec vasa restituta fore, suaeque, eodem quo ante modo, fluida transmissura. Quod minime tamen fit. Nam in febris paroxysmo, post cordis arteriarumque actionem restitutam, aliquamdiu tamen vasorum contractio perstat. Cutis igitur exarida, urina tenuis atque limpida, alvus astricta, ulcerum ficcitas, tumorumque collapsus, quae per stadium febris calidum omnia perstant, contractionem hancce, post renovatam cordis arteriarumque actionem, etiamnum existere confirmant; atque hinc adducor ut credam, eam ex spasmodica fibrarum muscularium, in extimis arteriis, contractione

tractione pendere, aliquamdiu etiam existere, calidumque stadium sustinere; simul enim ac sudor effluat, aliaeque excretiones redeant, quae vasa antea constricta, nunc relaxata denotant, cessat hicce status.

Satis haec, me iudice, demonstrant, spasmodicam in vasis extimis constrictionem existere, et in hanc plerique nuperi pathologi sententiam iverunt, quoddam tamen adhuc desiderari ad febrium phaenomena, totamque causam proximam explanandam. Probabile admodum videtur, eandem vim imminutam, quae in corde et magnis arteriis adeo clare conspicitur, ad hasce usque extimas simul propagari; neque ab simile videtur, hanc vasorum extremorum atoniam et invadendi, et percitandi occasionem spasmo huic praebere. Quae de stomachi in febribus functionum statu, cerebrique ipsius peculiaribus symptomatibus, in Primis suis lineis tradidit Cullenus, nostram hanc sententiam bellissime simul illustrant, valideque stabiliunt*.

CAUSA

* Sect. xlv. and xlv.

CAUSA REMOTA.

Apud plerosque medicos jam constare videtur, unamquamque febrium intermittentium speciem ex una eademque causa provenire; paludum, scilicet, miasmate, si-
ve terrae humidae, in quam quidam caloris gradus agit.

Num diversae sint exhalationum noxia-
rum ex paludibus orientium species, febres
quae intermittentes edant, nemo pro certo
affirmabit, donec veram earum exhalatio-
num naturam, experientia edocti, rite cal-
leamus: Facile autem adducor, ut credam,
unam esse tantummodo speciem, quaeque
vel potentia vel quantitate tantum mor-
bum inferendi variat. In hanc senten-
tiam adducimur ex eo, quod, inter alia
multa, eandem semper morbus prae se ferat
faciem,

faciem, singulis in coelis, annique temporibus, in omnes causae isti objectos incessens. Miasma hoc paludibus exoriens, ad materias animales putrescentes, atque ideo ad animantes in inundationibus plurimos, atque recedentibus aëri objectos, plerique retulerunt.

Primo autem multum dubitamus, num, ubi proveniunt febres intermittentes, copia ista corporum animalium adsit, ut ibi putredinis semper processus procedat.

Ex imbris enim inundationes aliquando existunt, nullam talem materiam exhibentes; quae tamen exhalatae, si gradus quidam atmosphaerae caloris eas comitetur, noxia ista effluvia aequae sunt ac aliae paludes editurae.

Multa etiam locorum exempla sunt, ex silvis solummodo vicinis, aliisque similibus, madidorum, quae vero aequae noxia evadunt.

Verum enimvero et de hoc dubitamus, num effluvia noxia febres intermittentes edentia,

edentia, ex materiis, seu putridis sive putrescentibus quibuscumque unquam oriuntur; quum multos conspiciamus vaporibus animalibus obiectos, noxiisque simul paludum effectibus prorsus immunes.

Qui in magnis urbibus degunt fordibus animalibus, indies in vicis accumulatis, sunt obnoxii, neque iis tamen nocentur.

Nec quidem qui in fordibus istis amovendis continuo versantur, majus aliquod, quam caeteri, detrimenti capiunt.

Neque vapores, ex sterquiliniis, agricolis in iis occupatis nocent;

Neque coriariis, ex exhalationibus coriorum putridis, quicquam unquam mali contingit.

Qui in cadaveribus incidendis versantur;

Nec quidem balaenarum, ex quibus ingens vapor putrescens perpetuo exsurget, incisores, febribus intermittentibus corripiuntur.

Ut probetur effluvia noxia ex materiis putrescentibus oriri, hoc quoque allatum est

argumentum,

argumentum, ea nempe modo fermenti in fluida nostra agere, quae facile in putredinem ruant. At enim constat febres intermittentes saepe intervenire, nullis vel paucis conspectis putredinis symptomatibus; neque, si in corporis fluidis procederet fermentatio, quo tandem fieret pacto, ut feбри intermittente laborantes secunda fere valetudine, dum intermittatur febris, gauderent, non explicatu facile foret.

Mea igitur sententia, putredo his in locis exoriens, nequaquam earum exhalationum, quas febrium intermittentium causas esse ponimus, origo est habenda.

Quoddam ergo et in paludum effluviorum natura, inque eorum affectibus, est, neutiquam adhuc rite cognitum; atque nihil magis pro certo dici potest,

imo, Quam quod ex aquae superficie minime oriantur, ac ideo ex mera humiditatis exhalatione, seu frigus gignente, sive alio quovismodo agente, nihil pendeat. Quum terra domibus vicina aquis prorsus cooperta

cooperta sit, vel quum prope mare homines degant, vel oceano navigent, vel ad lacus habitent parum variabiles, vaporatio in quibus omnibus casibus abundet, nec tamen magis intermittentibus obnoxii evadunt.

2do, Ex terrae superficie madidae, in quam simul agit caloris quidam gradus, provenire videntur.

3tio, Natura esse praeditum sedante hoc miasma videtur.

4to, Verisimile est, multarum aliarum exhalationum noxiarum ritu in atmosphaera dispersum, innoxium evadere, atque ideo haud longe ab origine sua agere.

Hucusque firmo quodam fundamine innixi progressi videmur; at et aliud in istarum exhalationum natura peculiare restat, quod ad notandum, ac pro virili explicandum, nunc accingemur; quanquam solis nos niti conjecturis fatendum.

Exinde enim febris effici videtur, ab omnibus aliis febrium speciebus diversa; quippe

pe quae non solum ex paroxysmis pluribus, una cum apyrexia absoluta, seu diutius siue brevius perstantibus, constet; verum etiam *dispositionem* quandam *habitumve* in corpus inducit, quo ejusdem generis febris obnoxium evadat, tametsi eidem causae minime obiectus sit.

Qui quibusvis febris continuae speciebus laborarunt, in integrum restituti, nisi iisdem similibusve causis sint expositi, in eandem denuo febrem neutiquam incurrunt.

Atque, quod ad istas febris species spectat, quae ex *contagione specifica* oriri putantur, apud omnes fere convenit, qui semel iis afficiuntur, in eos nunquam postea ejusmodi febres inceslere.

In febribus autem intermittentibus longe aliter evenit. Quos enim vel semel febris intermittens invaserit, seu tertiana sit, siue quartana, siue quotidiana, in eos rursus febrem eandem, etsi causa prima non iterum applicata fuerit, eundem fere quem antea typum conservantem, ingruere videmus.

Hancce

Huncce morbi reditum, quanquam abfit ejus causa, rem quasi factam nobis assumimus. Quatenam vero causae occasionem ei recurrendi praebeant, pro certo affirmare non possum. Hoc autem constat, in coelis praesertim frigidis, verno tempore, multum quum et frigus variet calorque, reditum intermittentium praesertim observari. In patria quoque nostra, aliisque regionibus, Euro nempe saeviente, quod plus minusve unoquoque vere usu venit, facillime denuo intermittentes grassantur. Verum quidem est, intermittentes vernaes in eos nunquam antea morbo affectos invadere; nobis autem videtur, ejusmodi febres etiam in eos tantum ingruere qui locorum effluviis, ad istas efficiendas validis, antea objecti fuerant. Ac tametsi de febris intermittentis causarum origine dubium sit, nihil nobis tamen dubitandum videtur, corpus humanum morbo redeunti esse obnoxium; idque etiam sine causa primaria adhibita, quodque hoc intermittentium proprium est.

Hujusmodi recursus hac in urbe ita evenire, innumeris ex exemplis patet; quodque jam dicturus sum hoc valde confirmat, febres nempe intermittentes ex causa peculiari, proclivitatem quam diximus, habitumve inducente, provenire. Nam in singulis fere febris intermittens, hac in urbe editae, exemplis, qui nunc affecti, eodem ante morbo laborasse, causisque, quas diximus, febrim intermittentem efficientibus, obnoxii fuisse, videntur. Quod et certius stabilitur, quum, omnium sententia, febris intermittens genuina, fere nunquam neque urbis hujus, neque vicini, indigena agnoscatur.

Caloris frigorisque vicissitudines, effectusque ventorum quorundam peculiares, quadam ex parte, morbo recurrendi occasionem praebere, minime negandum; atenim nisi corpus humanum sit antea proclive, illa parum per se ipsa ad hoc valere opinor.

Quomodo enim aliter ratio reddenda cur, dum hae existant vicissitudines, cynanche, catarrho, pleuritide, inflammatoriisque aliis

aliis affectionibus plerique correpti sunt ; in eos autem eodem ante morbo affectos febris intermittens invadit, praeterea neminem.

Ex quibus tandem haec constet praedispositio nunc forsan dicere difficile foret ; nostra tamen sententia ex vi consuetudinis pendere videtur habitum corporis peculiarem inferentis, quae priori illum affectioni subjiciat.

Neque hoc negandum est, recursum istum morbi ex diversis anni temporibus quodammodo pendere, cum haec multum corpora nostra afficiunt, morborumque constitutionem quadam ex parte conficiunt. Censeo autem corporis nostri mutationes, ex temporibus anni alternis editas, pro parte tantummodo causarum quae corpus humanum, vi consuetudinis facilius afficiendum reddunt, habendas esse.

Quantum vero anni tempora, semet invicem excipientia, febrium intermittentium statum diversum efficiant, ex iis, quae de febrium

febrium intermittentium discriminibus dicturus sum, magis patebit.

DISCRIMINA MORBI.

Ex intervallis, seu temporis isto spatio inter unam paroxysmi accessionem alteramque proxime in sequentem intercedit, diversas in species febres intermittentes distribuuntur. Qui diversa autem earum genera speciesque, summa cum cura recensita, inque ordinem redacta, conspicere velit, Cullenii accuratissimam synopsis nosologicam adeat oportet.

Febres quoque, remittentes quae dicuntur, diversum quendam ab intermittentibus constituisse morbum, nonnulli censuerunt; attamen ex omnium fere nunc medicorum sententiis, et ex eadem provenire causa, eademque esse natura, qua febres intermittentes, constare videtur. Atque et de his, variisque omnibus aliis, quae pro febrium
inter-

intermittentium speciebus ponuntur, notandum, eas omnes ad genus unicum, fortasse referendas esse, et quod hoc sit illa febris tertiana vulgo appellata, quae diuturnitate paroxysmorum et diversitate intervallorum tantum variat. Rem ita se habere ex sequentibus arbitramur :

1mo, Quod symptomata praecipua iis eadem omnibus contingant.

2do, Quod in se invicem cunctae mutari possint.

3tio, Quod ex iisdem omnes causis orientur, iisdem nempe locis, iisdemque anni temporibus, grassantur.

4to, Quod denique eadem earum omnium medela sit.

Si eadem igitur sint natura febres omnes intermittentes, discrimina harum, vel ex causis externis adhibitis, vel ex corporis ipsius statu quodam, intermittentem perfectiorem, sive irregularem, vel remittentem, efficiente, constabit pendere.

Nostra quidem sententia, corporis humani status varii sunt, qui ad horum morborum

rum constitutionem conferre valeant ; hujusmodi autem statum ex causis externis adhibitis, etiam magna ex parte, pendere censemus ; resque ipsa, ni multum fallimur, commonstranda est, ex eo quod febres omnes intermittentes oriantur, ex causis quae pro vario earum statu, febribus varium statum et modum tribuere, possunt.

Praecipuum certe febrium intermittentium in genere, discrimen nobis videtur esse proclivitas, major vel minor ad intermittentis, vel continuae remittentis formam inducendam, et ex specie, vel vehementia symptomatum proclivitas illa judicanda est.

Etenim, si febris intermittens, regularibus cum paroxysmis, absolutisque intermissionibus, adsit, diathesin simul phlogisticam, et pauca, quae putredinem indicant adesse, ipsa symptomata plerumque commonstrant. Sin autem, e contrario, exsurgant paroxysmi irregulares nullis intermissionibus, et nonnisi remissionibus fere continuis interstincti, parum phlogisticae tunc diathesis

diathesis nihil, putredinis vero multum, adesse, probe cognitum est.

Ex febrium igitur intermittentium in hunc vel illum statum proclivitate, discrimina earum pendere mihi videntur; atque, prout diversi hi status plus minusve valeant, prognosis nobis effingenda est, methodusque medendi. Quumque vel maxime hoc medici attentionem flagitet, ad istas nunc detegendas causas, febres quae intermittentes, seu phlogistico sive putrido statui procliviores reddant, animus nunc advertendus est.

Proclivitatem hancce ex vi causarum febris remotarum, quadam ex parte, pendere, verisimile videtur; quoniam, quo istae potentia validiores, vel quo copia majore applicatae sint, eo fortius in corpus humanum agant necesse sit. Quum autem effluviorum, quae causas esse supra memoravimus natura nos lateat, et quanquam illa pro varia eorum conditione morbum plus minusve violentum efficere queant, nequaquam vero inter causas, quae magis nostris sensibus subiectae,

subjectae, febrium intermittentium discrimina edunt, recensenda sunt.

Causas hasce, vel ex volventibus anni temporibus, vel ex iis quae in istis temporibus peculiaria eveniunt, pendere, quae, de sensibilibus aëris qualitatibus mihi nunc dicenda sunt, confirmare videntur.

Ex his quoque, nobis ut videtur, patebit, eandem, et de quibusdam corporis conditionibus, morbi modificationem constituentibus, rationem esse reddendam.

Tum de calore et frigore, tum de siccitate et humiditate, hic dicere liceret; sed ad duos priores praecipue morborum status referendus. Quamvis enim et multum ad hoc conferre siccitas humiditasque videantur, attamen in calorem tantum frigusque augendo imminuendove, ea agere compertum habemus. Ita siccitas auget gradum eorum, extenuat humiditas. Hinc, quod saepe notatum, quum ex vehementia multum et caloris frigorisque effectus pendeant, aestates humidae nostra in Britannia, utpote frigidiusculae, morbis maxi-

me liberae evadunt; hiemesque madidae, prae caeteris quippe tepidae, contagionis simul si immunes sint, sanos maxime nostrates praestant. Attamen fatendum esse, quod sint quae huic sententiae objici possunt, contrariosque aliquando effectus humiditas edere videtur. Quamvis enim caloris intensitatem minuat, nisi infra gradum tamen putrescentem deprimat, ex exhalationibus in corporis superficie detentis putredinem magis augere, quam calorem moderando eam minuere, potest. Dum calor ideo noxia effluvia praecipue creat, si multum simul humiditatis adsit, haec eadem coacervat, et ad hominum corpora applicat. Eodem modo, si frigus ultra quendam gradum haud minuat humiditas, vaporisationi occasionem praebens, vim ejus augere potest. Siccitas, contra, caloris quamvis gradum augeat, cumque eo conjuncta actionem ejus in corpus humanum potentiores reddat, superficiem tamen terrae constringens, exhalationesque exinde vel minuens, vel subito dispergens, quo minus

vel gignantur noxia effluvia, vel in corpus nostrum agant, demum facit, coelisque itaque in calidis aërem praeſtat ſaluberrimum. Attamen et frigus auget ſiccitas, vaporat-ionemque ex corporum ſuperficie magis ſubitam efficiens, peculiare quosdam effectus noſtra in corpora edit, ex quibus certe ſolis, eorum quae et hic, et plerisque aliis in Europae regionibus, ventus perficit Euroaquo, ratio reddenda eſt. Modificationibus igitur ex ſiccitate humiditateque exorientibus explicatis, quae in epidemicis creandis maxime valent, calor nempe frigique, notanda ſunt. Ex frigore incipendum, quam ob cauſam, mox videbitur. Hoc ſolidorum ſimplicium moventiumque fibrarum tonum augendo, diatheſin ad phlogiſticam proclivitatem, vel ipſam etiam, ſi cui placet, diatheſin procreat; atque hoc praefertim modo epidemicis quibuſdam morbis occaſionem praebet. Phlegmaſiae hinc fere ſemper coelis ſub frigidis tempeſtatibuſque proveniunt. Verum quidem eſt, caloris frigoriſque vices haſ ad morbos conſtituen-

dos

dos multum conferre; et hinc ejusmodi morbi vere praecipue nascuntur, ex frigore tamen, diathesis petenda, epidemicique modificatio peculiaris.

Arteriarum vero systema adeo calor laxat, ut diathesin minus facile phlogisticam induat. Hinc in regionibus calidis non modo rarius haec diathesis conspicitur, verum etiam hyeme eam et vere, coelis in frigidis exortam, brevi aestatis calores omnino extinguunt. Hoc modo ideo morbis coeli frigidi peculiaribus ex calore, obviam itur; at, in animalium contra fluidis ad putredinem proclivitas ope caloris augetur, ita ut quibuscunque aliis febrium causis occurrentibus aër calidus simul putredinem semper inducat.

Unus quidem caloris effectus existit, praeter caeteris notandus. Quum enim calor ad putredinem fluidorum quorumcunque augeat proclivitatem, in quaedam praesertim fluida agere videtur, et in bili hoc praecipue fieri observatur. Et hinc plurima febrium intermittentium phaenomena, vulgo explicantur,

cantur, et fortassis rite explicari possent, et-
 si bilis neutiquam pro earum causa haben-
 da sit, uti bene in suis Primis Lineis stabili-
 vit Cullenus, Sect. LI.

Ut de caloris effectibus dicendorum fi-
 nem faciamus, notandum est, quamvis,
 communi ex sententia, calorem diu duran-
 tem diathesin phlogisticam depellere dixi-
 mus; ex stimulo tamen, ipse quem praebet,
 similia quaedam edere, et inde aestate ine-
 unte ad febres ex intermittentibus in re-
 mittentes et utraque in magis continuas
 mutandas conferre; his iterum calore re-
 cedente in intermittentium formam redi-
 turis. Ex his denique, quantum vel na-
 tura febrium intermittantium, vel earum
 modificatio, sensibilibus ex aëris qualitatibus
 pendeat, tandem videmus.

QUÆDAM

QUÆDAM DE CURATIONE.

In extrema hac opusculi nostri parte, in duas istas, de quibus adeo disputatum, quaestiones animum tantum intendemus :

1mo, Num subito, vel quam citissime, paroxysmis recurrentibus, salvo simul aegro, occurrendum sit.

2do, Quae vel ipso in morbo, vel in corporis statu, possint adesse, quae paroxysmis recurrentibus obviam euntibus, periculum praecipue minantur.

Ad corticem praecipue Peruvianum, haece quaestiones pertinere, auctores spectarunt, utpote qui corticem specificum putarunt, nullaque alia remedia paroxysmis de novo invadentibus, aequè, ac illum, resistere crediderunt. Quoniam autem, ex multis perpenſis, alia existere remedia, febris intermittens paroxysmis aequè valide occurſu-

ra,

ra, censeamus, quæstionem in genere perpendere magis e re fore philosophiæque principiis magis accommodatam, nobis videtur. Qui paroxysmis subito occurrere periculosum esse opinantur, variis argumentis opinionem suam tuentur. Dicunt enim,

Imo, Quoniam, post paroxysmum prorsus solutum, in integrum corpus restituere-
tur, nonnullisque in exemplis, post aliquot paroxysmos repetitos, sponte evanesceret morbus, in hanc de morbi medelæ rationem auctores quidam inierunt, quod naturæ eam esse omnino committendam, vel, si ulla adhibenda sint remedia, ea sola, quæ naturæ, paroxysmis finem imponenti, auxiliarentur.

2do, Apud omnes fere hæc increbuit opinio, materiem quandam morbificam, seu in corpus illatam, sive ibi genitam, proximam febris causam extare, quam ad rite concoquendam, eque corpore ejiciendam, quædam morbi duratio, certusque paroxysmorum numerus, esse necessaria, naturamque

ramque haec operantem subito turbantibus, maximum imminere periculum.

3tio, Et in hanc quoque nonnulli sententiam ierunt, febres intermittentes ne-
tquam esse subito coercendas, quippe quae morbis aliis aliquando medeantur.

4to, Quod autem vel maxime, quo minus febrium intermittentium compescamus cursum, obicitur, a congestionibus praesertim obstructionibusque, quae in diversis abdominis visceribus, jecoris praecipue splenisque, eveniunt, desumi videtur; tales enim coacervationes obstructionesque, ope naturae sola, per paroxysmos repetitos solvendas esse dicunt, sique naturam haec molientem, paroxysmis obstando, turbemus, plus hinc pertinaciae congestionibus istis fore inditum, unde toti systemati quamplurimum metuendum.

Quae autem ad haec singula respondendum nunc perpendamus.

1mo, Verum quidem est, eam febris intermittens paroxysmorum naturam videri, quae et ad ipsos extinguendos morbum-
que

que penitus delendum valeret; et exempla quaedam certe suppetunt intermittentium sponte evanescentium. Raro autem admodum haec eveniunt. Quumque in febribus plerisque intermittentibus, quo saepius morbus redit, eo magis ingravescit, atque id non in malignis tantum tertianis, verum etiam in mitioribus suis formis, accidit, curatioque ejus cunctata saepe systemati admodum nocet. Naturae itaque certe morbi medela minime committenda est.

2do, Quod ad materiem morbificam, febrium intermittentium causam, spectat, eam nunc sententiam refellere nihil opus est, quippe quam et Boerhaviani ipsi omnes ferre respuunt*.

3tio, Minime quidem negabimus, morbum hunc ex paroxysmis iterum iterumque redeuntibus, morboque persistente, aliis fuisse medelae. Attamen exempla adeo rara, quaeque ipsi nunquam vidimus, vix notari merentur. Sin autem aliquem invadat

* Vide Van Swieten Comment. Aph. 757.

vadat intermittens morbo alio laborantem, sique ex febris perstante, vel symptomata paroxysmorum, vel epidemici cogniti natura nihil periculi instare denotent, ante morbum curare primarium, paroxysmis repetitis, interdum sat tuto licet, quam intermittentis cursum compefcamus.

4to, Vel ex suis quibusdam theoriis, vel corticis fastidio affirmarunt medici, solitas hoc in morbo abdominis obstructions, nisi ex intermittentis paroxysmis secundum naturam procedentibus, nulla esse alia via amovendas. Hoc si esset, morbus aliquamdiu forsitan procedere debet. Atque verum quidem est, paroxysmum ad id tendere, ut vasorum extremorum spasmus deleat, ac ideo ut in viscera abdominis agat, excretoria sua scilicet laxando. Attamen simul notandum est, paroxysmos repetitos has potius obstructions congestionisque confirmare et augere, quam depellere. Ut enim antea notavimus, ex vasis extimis in corporis superficie constrictis, quod in febris stadio gelido fit, sanguinis minus solito in

ea vasa propelli, atque ideo in vasis maioribus, praecipue vero in systemate venoso, eum coarcervari, inque vasa interna, maximeque in venam portarum, influere. Verisimile quoque est, et paroxysmis repetitis, coacervationem, hanc fieri majorem stabilioremque, multis nempe exemplis, jecoris splenisque aliorumque abdominis viscerum affectionum, nomine quae *ague cakes* vulgo veniunt, quaeque intermittentes minime interpellatas, remediisque potius parum propriis dilatas, adeo frequenter excipiunt.

Sic denique statuendum censemus,

Quum vel ex peculiaribus symptomatibus, vel ex natura epidemici cognita, morbus subito, paucisve paroxysmis, lethalis evadere videatur, ei certe tunc quam citissime extemplo pro virili succurrendum.

Paroxysmis vero distinctis regularibusque, quibus intervenit apyrexia absoluta, nullis simul existentibus congestionibus, corporisque statu morbido illis denuo incessantibus, primo quoque tempore tuto obveniendum.

Contra

Contra tunc tantum esse tuto cunctandum arbitramur, quum vel ex morbi qualitatibus, vel quibusdam corporis statibus, medio periculum instare videatur.

Prima ex morbi conditionibus ambigua est intermissionis cujuscunque defectus. Quondam quidem medici medicamenta ad morbum cohibendum, nisi per tempora intermissiones absolutae adhibita nocere putarunt; verum enimvero nunc apud omnes constat, cum ex epidemici natura, vel ex symptomatibus morbi, nulla intermissio expectanda est, prima quavis remissione eveniente morbum medicamentis quam primum esse depellendum.

Sin autem sub continuæ febris facie, quod et interdum fit, incipiat morbus, sique ex stadii gelidi primum ingruentis forma vel ex praevalentis epidemici natura, morbique qualitatibus, ad remissiones statim tendentibus, vel constet, vel videatur in intermittentem remittentemve eum paullo abiturum, donec intermissio igitur vel remissio

missio fiat, eo usque curationem differendam.

Qui dubii videntur corporis status, hi sunt, phlogistica nempe diathesis, inque abdominis visceribus congestiones.

Sanguine misso, regiminisque antiphlogistici ope, diathesis phlogistica curanda est. Raro autem sanguinis missio necessaria est, summoque cum cura semper adhibenda.

Appetitus cibi prostratus, pravus oris sapor, lingua parum nitida, nausea quaedam, multa inter paroxysmos vomitio, multa denique bilis vomitu, vel ex alvo evacuatio, cum haec cuncta congestiones formari indicant, iis confestim obviam eundum.

Hunc in finem emetica et purgantia adhibenda, ad evacuanda stomachi per emetica contenta, canalisque intestinalis purgantium ope. Ex vomitionibus vero inter paroxysmos, purgationibusque adhibitis, hoc mihi, quod videtur, optime assequemur; neque magis rite hoc effectum est, ulla alia via, quam parvis emeticorum dosibus,

fibus, in stadio febris frigido, repetendis, adeo ut non solum nausea, verum vomitus etiam quidam inducatur; attamen pusillus adeo, ut neutiquam ex ore medicamentum totum ejiciatur, sed ad intestina pars ejus transeat, et purgantis ibi munus edat. Haec nempe praxis non solum ad congestiones inque abdominis visceribus coacervationes amovendas, confert, verum etiam ex emeticis, dosibus nauseantibus, ante paroxysmos recursuros exhibitis, in stadio quoque frigido ea adhibendo, saepe prorsus morbus tollitur.

In Hollandia mihi saepe centum simul febribus intermittentibus laborantes curandi erant, et, cortice deficiente, ad alia remedia decurrendum erat. Prae caeteris vero, tartarum emeticum solutum, dosibus exhibitum nauseantibus, vel vomitionem etiam excipientibus, horam unam alteramve ante accessionem, inque stadio gelido, prospere cum successu adhibebam. Hujusmodi curatione non solum breviores lenioresque paro-

paroxyfmos effeci, at et morbum quoque penitus extinxi.

Post medicamentum per quatuor vel quinque paroxyfmos repetitum, via iis denovo ingruentibus prorsus faepe occludebatur; neque fere diutius unquam, quamvis diu ante extiterat morbus, quam mihi erat curandus, perfiftebat. Hisce vero, quibus paroxyfmus redire solebat, diebus, idem ipsum rursus adhibendo medicamentum, a morbo recurrente cavendum esse duximus.

Hoc solo remedio, nullo alio adhibito, morbum faepe radicitus fustuli; quamvis multi mihi milites aegri contingerent, quibus e Nosocomio exeuntibus militaria multa opera subeunda erant. Quumque rursus etiam morbus coeperit grassari, qui cortice curati, aequae ac qui hoc modo, morbo corripiebantur. Simul autem notandum est, mitiores mihi morbi formas praesertim contigisse, paroxyfms modicis, intermissiōnibusque interpositis distinctis; quum enim symp-

symptomata exoribantur lethalia, ad corticem continuo confugiendum decrevi.

Huic nostro opusculo finem imponendo, nihil restat quam ut, propter uberrimos fructus, quos ex praelectionibus hujus Academiae illustrium Professorum percepimus, animum gratum exprimamus; simulque hanc occasionem multa beneficia, a celeberrimis Hopio et Monroio, in nos collata, memorare lubentissime arripimus.

Praecipue vero Domino Culleno, viro egregio, ob amicitiae signa et benefacta cumulata, me obligatum esse, dum vita suppetit gratissimus recordabor.

F I N I S.

